ŢARA IN MARE DOLIU

A murit M. S. Regina Maria

(Urmare din pagina 3-a)

Adânca jale produsă pretutindeni de moartea M. S. Reginei Maria

Sinaia sub zăbranic...

Sinaia, 18 Iulie

Sinaia e tristă, sfâşietor de tristă: îşi plânge Augusta Regină, care a închis ochii plini de bunătate şi iubire pentru poporul Său.

Castelul Pelişor, unde şi-a dat obştescul sfârşit, e învăluit de lumina cernită a zăbranicului.

In amurgul zilei, clopotele de aramă ale mânăstirii anunţau jalnic desnodământul fatal.

Lumea de pe alei şi de pe străzile Sinaiei, aflând trista veste, se descoperea cucernic şi în tăcere îşi înalţa gândul spre chipul luminat al Marei noastre Regine, al cărei suflet s'a ridicat la ceruri.

Drapelele dela castel au fost scoborîte la jumătate, în semn de doliu.

In oraş, la instituţiile publice şi la vile, s'au arborat drapele îndoliate.

ACTUL DE DECES

La ora 7 seara, a fost primit la castelul Pelişor d. Victor Iamandi, ministrul justiţiei, care în calitate de ofiţer de stare civilă, al Casei Regale, a redactat actul de deces al Augustei Suverane.

Medicii vor îmbălsăma în cursul zilei de mâine corpul neînsufleţit al Augustei Suverane.

❖

Curtea Regală a luat, pentru şase luni, doliu.

❖

Mâine la ora 11 dim., se va oficia la mânăstire un serviciu religios pentru pomenirea M. S. Reginei Maria, la care vor participa reprezentanţii palatului, membrii guvernului, ai corpului diplomatic şi ofiţerii din garnizoană.

LA GALAŢI

Galaţi, 18 Iulie

Moartea M. S. Regina Maria, aflată la Galaţi, în urma placardelor afişate de biroul nostru redacţional, în diferite puncte ale oraşului, a produs mare consternare în întreaga populaţie.

Pe străzile principale, caşi în port, grupuri de cetăţeni, comentau cu durere moartea mamei răniţilor din timpul războiului.

M. S. Regina Maria, venise la Galaţi, în calitate de Principesă şi asistase la desfăşurarea unui concurs hipic în curtea cazărmei regimentului de roşiori depe acea vreme.

Altădată în calitate de Regină, se oprise în faţa portului Galaţi cu ocazia unei escursii în delta Dunării.

Vestea morţii aflându-se târziu, vapoarele de război şi comerciale din port, n'au mai avut timpul să coboare pavilioanele dar, o vor face în cursul zilei de mâine.

Deasemenea se va arbora pretutindeni marele doliu.

LA IAŞI

Iaşi, 18 Iulie

Vestea morţii M. S. Regina Maria, fiind anunţată prin ediţiile speciale ale „Universului", placardate în principalele puncte ale oraşului, a produs aci o adâncă jale.

Imediat s'a arborat drapelul naţional cu doliul la toate instituţiile publice.

Spectacolele la teatre şi cinematografe au fost suspendate, iar muzicele din localurile publice, berării şi restaurante au întrerupt programul.

Publicul, în număr foarte mare, a staţionat pe străzi vreme îndelungată, în faţa placardelor cari anunţau tristul eveniment, comentând desnodământul fatal al celei mai iubite şi venerate Regine.

La Iaşi, M. S. Regina Maria se bucura de stima unanimă şi cetăţenii nu pot uita cum Augusta Suverană, chiar în timp ce se afla pe patul de suferinţă, acum o lună şi ceva, a făcut o importantă donaţie epitropiei spitalelor „Sf. Spiridon", punându-i la dispoziţie un imobil, proprietatea Sa, din str. Codrescu, destinat operei de asistenţă socială.

Spectacolele şi distracţiile în localurile publice rămân suspendate până la noui ordine.

LA CRAIOVA

Craiova, 18 Iulie

Vestea sfârşirii din viaţă a Reginei Maria a căzut în oraşul nostru ca un trăsnet.

Cetăţenii aflaţi în grădini şi localurile publice au fost atât de impresionaţi încât unii au început să plângă şi cea mai mare parte au părăsit localurile.

Toate spectacolele au fost întrerupte şi orhestrele şi muzicile din grădini şi restaurente au încetat să mai cânte.

S'au arborat drapele; întreg oraşul are un aspect de jale, imprumutată din durerea celor cari plâng pe buna Regină şi duioasa scriitoare, care, ca o mamă, şi-a legat inima de inimele lor.

LA BRAŞOV

Braşov, 18 Iulie

Vestea morţii M. S. Regina Maria, întregitoare de Ţară şi Neam, a produs, cum era şi firesc, o impresie de negrăit, sguduind din adâncuri inimile cetăţenilor din toate straturile sociale.

Spectacolele de orice fel au fost întrerupte. Edificiile publice precum şi casele particulare au arborat doliul. Pretutindeni, în tramvai, pe stradă sau restaurante, nu se vorbeşte decât de opera marei dispărute.

Pentru braşoveni şi întreaga populaţie din Ţara Bârsei, jalea este cu atât mai mare, cu cât se pregăteau, ca în fiecare an, pe vremea aceasta, să primească pe Regina Mamă a tuturora, în trecere spre Bran, unde petrecea o parte din timpul verii.

Vestea crudă a morţii a căzut ca un trăsnet.

Dela comandanţi şi până la cel mai mic străjer, într'o adâncă simţire s'au înălţat rugi fierbinţi pentru odihna celei ce a fost ocrotitoarea tuturora.

Copilaşii brănenilor şi ai tuturor satelor ce erau în sărbătoare la trecerea scumpei lor Regine, nu vor mai ieşi în cale, obrazul lor ars de soare nu va mai fi alintat de mâinile dragei lor Impărătese.

In castelul dela Bran jalea domneşte pretutindeni. Sătenii ce-şi aşteptau Regina să sosească din zi în zi, au venit în număr mare la castel să afle cruda veste, ce le părea de necrezut.

Castelul, aşezat pe înălţimea ce domină întreaga regiune, şi-a închis obloanele ferestrelor pentru a păstra parcă din parfumul răsuflării celei ce a fost sufletul neamului românesc, atât în zile de bejenie, cât şi în cele de veselie.

Şi dacă însăşi natura pare că plânge pe cea care a iubit-o atât de mult, cu atât mai mult feţele tuturora au fost brăzdate de şiroaie de lacrămi; sunt lacrămi de recunoştinţă pentru Impărăteasa vitează şi Intregitoare de Neam.

Impresiunea la Paris

Paris, 18 Iulie. — Ştirea morţii Reginei Maria a fost cunoscută aci la orele opt seara. Ea a produs o adâncă impresie în toate cercurile. Preşedintele Republicei, d. Lebrun a fost imediat încunoştiinţat de trista veste.

Fiind târziu ziarele de seară n'au mai putut anunţa doliul României.

Ediţiile de noapte însă şi cele care vor apare mâine dimineaţă conţin lungi articole asupra durerosului eveniment.

Numeroase personalităţi politice au luat informaţiuni telefonice la legaţia României, prezentând condoleanţele lor.

Până în momentul când s'a telefonat nici o schimbare n'a survenit în programul primirei Suveranilor britanici.

Moartea Reginei a produs mare durere şi consternare in Iugoslavia

Belgrad, 18 (Rador). — *Ştirea morţii Reginei Maria a României s'a răspândit prin întreaga Capitală cu iuţeala fulgerului, stârnind o profundă durere şi consternare în toate păturile populaţiei.*

Numeroase personalităţi din Belgrad, printre care şi membrii guvernului şi ai corpului diplomatic, au ţinut să prezinte imediat condoleanţe mişcate ministrului României în Iugoslavia, fie prin telefon, fie ducându-se personal la legaţie.

Ziarele au afişat fără întârziere ştirea în faţa vitrinelor lor, în jurul cărora grupuri numeroase de oameni se opreau comentând cu glas scăzut, cucernic, dispariţia marei Suverane dispărute.

❖

Belgrad 18 (Rador). — *Ştirea morţii Reginei Maria a României a fost cunoscută în cursul serii în întreaga Iugoslavie.*

Vestea a produs o vie emoţie în toate inimile iugoslave. In adevăr, întreaga populaţie iugoslavă iubea cu o afecţiune profundă şi sinceră pe Augusta Suverană a României, mamă a prea iubitei Regine Maria a Iugoslaviei.

AZI, 11 ANI!

O dureroasă aniversare

Se împlinesc azi, 20 Iulie, exacat 11 ani de când a închis ochii marele şi neuitatul Rege Ferdinand, şi în preziua acestei dureroase aniversări M. S. Regina pleacă din rândurile celor vii spre a regăsi în Cer, pe Cel cu care a împărţit bucuriile şi suferinţele pământeşti.

Destinul a arătat şi de data aceasta cât de înlănţuite erau vieţile celor cari au prezidat cel mai mare act din istoria poporului român: unirea!

In inimile tuturor românilor vor rămâne neclintite imaginile Regelui Ferdinand şi Reginei Maria, ca un simbol al întregirii neamului.

Intr'un articol publicat în 1929, M. S. Regina Maria evocând memoria regelui Ferdinand scria despre emoţionantele clipe ale primei vizite în Transilvania:

„Preoţii în vestminte ţesute în aur, îşi ridică vocea într'un cânt sfinţit, căruia păsările îi adaugă ciripiturile lor ca şi când ar fi voit să ducă pe aripele lor spre cer, rugăciunile acestor mii de inimi.

Amestecându-se cu vântul dulce de primăvară, norii de tămâe plutesc ca un văl asupra strălucitorului tablou, astfel că ni se părea că vedem printr'o ceaţă de lacrimi, poporul nostru îngenunchiat".

Azi, deasupra poporului îngenunchiat, plutesc umbrele marelui Rege Ferdinand şi neuitatei Regine Maria, cari din albastrul Cerului stau de priveghe ca o permanentă binecuvântare faţă de neamul care I-a venerat atât şi pe care Ei l-au iubit cu o nepărmurită dragoste.

Moartea prinţului Mircea

de REGINA MARIA

Buftea, Luni 10/23 Octombrie 1916

„Salut à toi malheur quand tu viens seul!" (Fii bine venită, o nenorocire, când vii singură).

Dar nenorocirea niciodată nu vine singură; vine în pâlcuri, parcă ar vrea să încerce şi să vadă cât poate omul îndura. Mircea are febră tifoidă! Mă temeam că aşa are să fie, şi aşa este. E foarte bolnav iar noi aproape am pierdut Dobrogea. Constanţa a fost luată, poporul nostru a distrus cu dinamită marele pod de peste Dunăre, podul scump Regelui Carol, dragostea inimei lui; podul în faţa căruia sta în extaz Carmen Sylva de câte ori călătorea pe Dunăre.

Ce pierderi au fost, nu ştiu; dar situaţia e cât se poate de îngrijorătoare; începe iar să se vorbească de evacuare. Lovitu-rile vin una după alta. Eu stau neclintită, întrebându-mă câte poate răbda o fiinţă omenească.

Evacuarea cu Mircea în starea asta! Să plecăm, nu ştiu nici unde, nici cum, cu copilul atât de greu bolnav! Dar uneori vin necazurile asupra omului cu atâta putere, încât se simte cu totul uluit şi parcă nimic n'ar mai putea să-i pricinuiască durere. Totuşi în mijlocul desnădejdei eu nu încetez de a spera; copiii nu mor întotdeauna, chiar când îi mistuie frigurile zi şi noapte...

Dar eu întotdeauna nădăjduiesc. Am observat însă un singur lucru: în aceste timpuri de război şi dezastru, trece atâta moarte peste pământ, încât parcă mor mai repede bolnavii, ca şi când ar fi duhul vieţii biruit de duhul morţii.

Am avut clipe de o încordată durere. Nando a venit la prânz; veştile lui despre situaţia militară erau puţintel mai bune de cât cele trimise mie de Brătianu dar ne putem teme de mai rău.

Nu puteam îndura să văd pe Mircea zăcând ca un biet ghemuit neputincios cu ochii sticloşi şi fixi, fără să ştiu dacă mă recunoaşte sau nu. In primele zile tot se mai împotrivea boalei, arăta zgomotos ce-i plăcea şi ce nu-i plăcea, ba putea chiar să râdă, şi să facă unele glume care le păstra anume pentru mine, fiindcă ştia că-mi plac. Avea un fel al lui de a zice doctorilor: „Pfui Doco" care mă încânta... Acum nu mai zice: „Pfui Doco!"...

Ce are să se întâmple?

Are să-mi fie luat copilul? Cum poate un om îndura aşa ceva?

Buftea, Marţi 11/24 Octombrie 1916

Mircea pare că se duce treptat. Chiar după ce l-am înfăşurat în prosoape ude, căldura i s'a ridicat. Nu mai vorbeşte şi nu mai arată nici plăcere nici silă.

Doamne Dumnezeule, ajută-mă!

Caut să mă pregătesc să înfrunt această durere, dacă trebue să vie...

Am pierdut Constanţa, dar podul după cât se pare n'a fost distrus. Berthelot spune că putem şi că trebue să ne ţinem dârji.

Buftea, 12/25 Octombrie 1916

Zi de luptă şi de chin; de trei ori aproape mi-a lunecat Mircea din viaţa asta. Spre seară, o rază de nădejde, dar noaptea a fost îngrozitoare.

Am văzut pe generalul Berthelot, am avut cu el o lungă şi serioasă convorbire, că socotesc că el e omul care trebue să ne ajute şi să mântuie ţara noastră. El are mai multă experienţă decât noi; trebue s'ascultăm de el.

I-am spus că e pe moarte copilul meu, şi că poate va cere Dumnezeu dela mine această cumplită jertfă. Totuşi în pofida acestui lucru îngrozitor care îmi încordează toată fiinţa, vream să vorbesc cu el de soarta ţării mele; astfel încât să nu-mi pierd deodată şi copilul şi ţara!

N'am curajul să scriu toată convorbirea noastră, dar mi se părea că-mi fac testamentul. Berthelot începe să înţeleagă că deşi sunt femeie, ştiu despre ce vorbesc şi că ţin şi eu un loc însemnat în ţara asta. Toţi cei ce-şi fac în adevăr datoria au încredere în mine.

Buftea, Vineri 14/27 Octombrie 1916

Am trecut prin ceasuri ca ale unui vis de groază. Am trăit oare o noapte ,o lună, un an? nu mai ştiu.

*La 12½ a venit Ballif să mă cheme. Ca o săgeată mă reped în odaie la Mircea Nu întreb nimic. Ballif îmi spune: „Son Altesse Royale va mal" *), scurt — însă plin de un înţeles cumplit; vestirea unei grozăvii ce avea să vie. Şi grozăvie a fost.*

Il găsii pe jumătate dus, nu fusese în stare să îndure nici baia, nici învelirea în cearşafuri ude; pulsul i se sfârşea treptat, deşi se întrebuinţau toate mijloacele ca să-l reînvie: respiraţie artificială şi stimulente. Din când în când se ivea o foarte slabă schimbare în bine, şi apoi iarăşi se pierdea copilul până când la urma urmei li se păru doctorilor că totul se sfârşise şi că nu mai era nimic de făcut...

Il culcară în pătuţ; era alb ca varul. Zăcea cu ochii pe jumătate daţi peste cap în orbite şi cu albul injectat de sânge.

Mâinele şi picioarele îi erau ca ghiaţa.

Mă simţeam ca de piatră, fără lacrimi, fără cuvinte. Eram toată numai o rugă nerostită.

Imi şopteşte cineva că ar fi bine să vie un preot; cu un semn mut din cap consimt. Se aduce un preot, un biet preot de sat; îi dă copilaşului Sfânta Cuminecătură, iar eu şed şi aştept. Din când în când îmi ridic privirea spre feţele îngrijorate din jurul meu, cerşind o rază de nădejde, dar nu e nădejde în ochii nimănui.

M. S. REGINA MARIA ŞI PRINCIPELE MIRCEA

Am trimes după Nando şi Carol. Chemai întâi pe Miss Milne şi apoi pe Lisabetha şi Mignon. Incetul cu încetul se adună umbre în jurul patului lui; nu mă întorc să văd cine sunt, dar ştiu că toţi cei ce intră sunt plini de dragoste şi de o milă îngrijorată. Intr'un rând se apleacă asupra mea bunul Denize şi zice „Doarme". Denize e miop şi lumina era slabă, crezuse în adevăr că dormea copilul. Lângă Denize stă drept ca de strajă căp. Georgescu, ofiţer din regimentul meu, detaşat în serviciul meu.

Toţi vor să mai priveasscă pe bietul nevinovat care se stinge încet. Aud plânset de femeie în hohot, însă eu n'am lacrimi şi astfel se târăsc ceasurile... Aprindem o lumânare sfinţită; arde liniştită lângă doi trandafiri rozi.

Se iveşte printre lumea adunată o turburare: au sosit Nando şi Carol dela Scroviste. Ei intră în odaie; amândoi sunt uzi de tot, din pricina ceţei groase prin care îşi croiseră calea cu o încetineală chinuitoare. Trebue să fi fost un drum groaznic prin negură şi întuneric, în toiul nopţii şi cu frica în inimă.

Şi ceasurile se scurg încet...

O voce blândă îmi şopteşte că s'ar putea să mai ţie multe ceasuri... N'ar fi mai bine să mă duc să mă odihnesc ? N'am destulă voinţă ca să mă ridic de pe scaun. Simt că trebue să rămân acolo, mereu, mereu cât timp va avea el suflare...

Doctorii se apleacă asupra lui, îi caută pulsul, spun că nu mai e aşa slab, şi că ne putem aştepta să mai ţină... starea asta... şi iarăşi se ridică glasuri ce stăruiesc să mă duc să mă culc...

Mă ridic ţeapănă ca să mă duc; poate dacă mă odihnesc eu, se vor odihni şi alţii Dar poate fi vorba de odihnă când ţi-e sufletul atât de plin de suferinţă? Şi totuşi am adormit, iar la 7 dimineaţa mi se spune că e mai bine şi că a scăzut deodată temperatura. Prea pe neaşteptate, ori poate înseamnă că aseară a fost criza? Dar s'ar putea să însemne începutul sfârşitului... Binele însă se menţinu; totuşi capul lui nu e limpede, ochii lui nu recunosc pe nimeni; o mare toropeală, o deplină nepăsare; asta mă îngrijorează. Mi se pare că sunt o stafie ce umblă de colo, colo, totul în mine e înţepenit, creerul, inima, mădularele, până şi limba parcă nu vrea să vorbească fiindcă cele ce avea de spus m'ar îndurera prea tare.

Insă sunt foarte liniştită, nu ştiu de ce sunt atât de liniştită. Câteşi patru doamnele mele au venit la dejun. Mi s'ar fi părut o lipsă de bunătate să nu le văd, dar când sufăr îmi place să fiu singură. N'am poftă de vorbă, n'am nimic de spus ,toată puterea mi-e întrebuinţată ca să sufăr cu demnitate, fără a turbura pe alţii.

Ziua îşi târa clipele fără ca mititelul să se facă mai bine sau mai rău. N'am făcut nimic toată ziua decât s'aştept, să nădăjduiesc şi să mă tem.

Intre 28—29 se ivi o îmbunătăţire în starea lui Mircea, ba chiar avui odată curajul să mă reped, până la un sat de lângă Dunăre, să-mi văd regimentul. Mă vestiseră că aveau să intre în foc pentru prima oară şi că doreau să mă vadă înainte dacă se putea, ca să le dau binecuvântarea. A fost un drum lung pe şosele grele, eram sfâşiată de teama de a lăsa pe Mircea atâtea ceasuri, dar totdeodată cum puteam să nu răspund chemării regimentului meu?

Era între noi o legătură aşa de puternică şi ei doreau să mă vadă. Aşa dar mă dusei..

A fost un drum îngrozitor şi apoi ,o zguduitoare întrevedere într'un sătuleţ. Soldaţii erau adăpostiţi în casele ţăranilor, însă vestea sosirii mele se răspândi ca fulgerul; se adună tot regimentul şi trecui dealungul frontului urându-le tuturor noroc...

Apoi mă repezii îndărăt pe drumul nesfârşit de lung şi ajunsei acasă în amurg. Cerul era un incendiu de culori, o priveliştе uimitoare; un cer mânios, însă nemaipomenit de frumos, roşu şi portocaliu aprins, învârstat cu nori ce păreau înraiţi; un cer ce se potrivea cu durerea din sufletul meu. Apoi întoarcerea acasă: Mircea era galben ca moartea; inima încetă de-a-mi bate, însă el deschise ochii şi se uită la mine.

Mircea trăia încă...

Buftea, Duminică 16/29 Octombrie 1916

A 41-a aniversare a mea! Şi ce început de an! După o noapte grozavă petrecută între teamă şi nădejde, la ora 7 (sau poate că era 6, nu mai ştiu nici eu) intru în camera lui Mircea şi-l găsesc aproape pierit. Ca de obiceiu doctorii îl readuc la viaţă şi eu mă simt în stare să mă cobor la dejun şi s'ascult vorbele pline de bunătate ce mi se adresau. Insă, mulţumesc lui Dumnezeu, nici o felicitare; toată lumea îşi dădea seama că nu era cu putinţă să mă felicite.

Indată ce pot scăpa, mă reped sus să văd ce face Mircea; îl găsesc parcă mai bine dar mereu scoate acelaşi ţipăt înfrozitor şi are aceiaşi ochi daţi peste cap, injectaţi şi fără vedere. Toţi mă asigură că pot să mă reped în oraş până la spitalul meu şi în adevăr am nemaipomenitul curaj de a pleca; în aceste zile mă simt de piatră, ca şi când îngrozitoarea mea durere ar fi secat o parte din fiinţa mea. La spital mă întâmpină flori, flori şi priviri îngrijorate. Răspund printr'un zâmbet însă nu pot vorbi, şi rog pe toţi să nu-mi vorbească; le spun că nu pot îndura s'aud cuvinte. Cu braţele pline de flori îmi văd pe rând toţi răniţii, sunt florile zilei mele de naştere; pe fiecare pat las câteva mănunchiuri. Peste tot, ochi plini de duioşie şi fiecare soldat şopteşte împreună cu mulţumirile sale o rugă pentru sănătatea prinţului Mircea.

Trupul nu mi-l mai simt, ştiu numai că zâmbesc, că nu încetez de a zâmbi, dar buzele îmi sunt prea ţapene ca să pot vorbi... şi astfel trec pe lângă toate paturile, cari mi se par atât de numeroase încât nu se mai sfârşesc...

Bietul general Dragalina, care a fost adus la spitalul meu, suferă chinuri grozave; braţul i s'a infectat şi e vorba să-l opereze azi dimneaţă; sunt temeri că va trebui să-şi piarză braţul.

După ce mi-am vizitat răniţii, care azi mi-au dat tot atâta compătimire câtă le-am dat şi eu, a trebuit să mă duc sus, nu ştiu unde, ca să primesc felicitările miniştrilor.

Şi ei se feresc de vorbe multe, camera e plină de flori, flori minunate, dar singurul meu gând e că poate aveau să fie aşezate pe un mormânt. Timp de un ceas şi jumătate făcui nespuse sforţări, apoi sburai până la maşină şi gonii spre casă... Cu ce iuţeală mergeam! Inchideam ochii, vântul mă izbea în faţă şi-mi smulgea hainele: — eram vie sau moartă, eram o nălucă sau poate visam?

Când ajunsei la Buftea, sburai sus pe scări şi-mi găsii copilul aproape pierit, pulsul i se încetinise, mă găseam iarăşi faţă în faţă cu moartea, dar doctorii îndepărtară încă odată, cu multe osteneli, umbra mânei ei întinse, şi-l siliră pe bietul copil chinuit să se reintoarcă la viaţă!

Le strigai să-l lase să moară, căci era un chin mai presus de puterile mele! E atât de uşor să pleci şi e atât de greu să rămâi; şi de fiecare dată inima mea se sfârşeşte împreună cu a lui şi de fiecare dată, când se iveşte o picătură de nădejde, e iarăşi biruită de o criză nouă care ameninţă să ni-l ia.

Nu mai pot, nu mai pot să rabd! ah! bieţii lui ochi, şi acel strigăt înfrozitor! Nu poate nici trăi ,nici muri, e o luptă înspăimântătoare.

Mă părăsesc şi pe mine puterile, simt că nu mai pot îndura nici o clipă o grozăvie ca aceasta; nu mai pot îndura să pândesc feţişoara lui schimbată şi s'aud că totul s'a sfârşit, că nu mai e nădejde, că piere încetinel, că-i aproape pierit şi apoi iarăşi o rază de nădejde...

Azi nu ştiu de ce am mult mai puţin curaj, nu pot să stau în odaia lui şi să-l aud ţipând... Şase zile de un asemenea chin ucigător aproape mi-au nimicit puterea de rezistenţă. După amiază am căzut în pat timp de două ore ca un trup mort, fără puterea de a mai intra în acea cameră a durerii. Mi se spune tot şi că el nu suferă... dar eu, eu sufăr înfrozitor.

A venit Maruka să mă vadă. Mi-a făcut bine; Maruka e una din puţinele fiinţe pe care le pot suporta lângă mine, în astfel de clipe.

N'am putut să mă cobor la masă; nu mai puteam răbda să văd ochii întrebători şi totuşi, pentru că era ziua mea, vroiam să fac plăcere la cât mai mulţi în pofida durerii mele.

Fiecare om trebue să-şi poarte singur durerea şi pe cât se poate să nu împovăreze pe alţii, aşa dar poruncii să se împartă regimentului meu de pe front vin şi alte bunătăţi şi să se dea prăjituri copiilor din satul Buftea, iar răniţilor mei din spital să li se dea la masă ceva mai deosebit. Trimesei bani şi flori doamnelor ce serveau în spitale mai sărace, ca să se facă o mică bucurie celor ce n'au avut norocul să fie într'un spital mai avut. Nu trebuia să uit că sunt Mama-Regină. şi nu numai mama lui Mircea.

Grozava luptă mai dăinui câtev zile şi iată că scrisei în ziua de 2 Noembrie :

Buftea, Joi 20 Oct./2 Noembrie 1916

In mine trăiesc acum două fiinţe, una care priveşte şi vede, şi alta care suferă. Din pricină că sunt în mine aceste două fiinţe, pot să scriu tot ce urmează.

Noaptea din urmă n'a fost atât de grea cât ne aşteptam Azi dimineaţă starea lui nu s'a îmbunătăţit ,dar nu e nici mai rea de cât era eri. Mititelul continuă să lupte eroic împotriva morţii. Nu dă nici un semn de cunoştinţă, ochii lui sunt tot ca de mort. Nu mai ţipă, dar de două zile face cu fălcile o mişcare neîncetată, clănţănă şi scrâşneşte din dinţi...

Amiază.

Mi se pare că se prăpădeşte. Doctorii nu mai spun nimic, dar mie îmi pare că se prăpădeşte.

După-amiază.

Se prăpădeşte.... acuma sunt sigură că se duce... se duce curând.

Seara.

Mircea a murit la ora nouă cu mâna lui într'a mea.

E „Ziua Morţilor"...

... Ziua tuturor Morţilor.

Am îngropat pe Mircea în vechea biserică dela Cotroceni. Pomii din curte îşi scuturaseră toată frunza. L-am adus dela Buftea; Ştirbeyi au fost pentru mine îngeri de bunătate. Prinţul are un fel al lui liniştit de a face lucrurile fără multă vorbă, dându-ţi un ajutor temeinic; simţi însă că suferă alături de tine. Numai tăcerea îmi putea da puterea să îndur venorocirea.

Biserica era plină de crisanteme albe şi de lumânări aprinse. Se adunase multă lume în jurul meu; biserica era ticsită, dar n'am recunoscut pe nimeni.

Sicriul mic pe care îl învelisem cu o bucată de brocat vechi roşu cu aur, a fost coborît sub lespezile bisericii. Ingenunchiai alături de deschizătura căscată. In mine parcă murise tot, şi când păşii iarăşi la lumina zilei, mă simţeam ca o stafie şi toate chipurile ce mă priveau îmi păreau că sunt ale unor stafii. Lumea întreagă era moartă.

Orfani de război!
Plapândă şi duioasă moştenire,
voi ştiu care prin sfinte îngrijiri,
să vă facem demni de slăvita jertfă
a părinţilor voştri?

Maria

*) Alteţei Sale Regale îi e rău.